

בית המדרש "תורת דוד"
ע"ש הגה"צ רבי דוד בר חן זצ"ל - רבה של שדרות,
והרבנית רות בר חן ע"ה

"תורת דוד"

השיעור השבועי

פרשת במדבר

תשפ"ו

(שנה ט', גליון מס' 435)

שיעורי הרב אליהו בר חן

e0527191965@gmail.com | 052-719-1965

השיעור השבועי מתקיים בכל יום שלישי באמצעות הזום

לקבלת קישור כניסה:

052-719-1965 / 055-557-0895

זמן תחילת השיעור:

שעון קיץ - 20:30

שעון חורף - 20:00

לקבלת הגיליון השבועי בדוא"ל:

נא שלחו הודעה לכתובת: k.torat.david@gmail.com

תחת הכותרת "גיליון שבועי"

שיעורי הרב אליהו בר חן

**בית המדרש "תורת דוד"
ע"ש הגה"צ רבי דוד בר חן זצ"ל - רבה של שדרות,
והרבנית רות בר חן ע"ה**

פרשת במדבר התשפ"ו

"יקרה היא מפנינים"

- א.** "והלויים למטה אבתם, לא התפקדו בתוכם", (במדבר, א' - מז').
 "אך את מטה לוי לא תפקד, ואת ראשם לא תשא, בתוך בני ישראל", (במדבר, א' - מט').
 "והלויים לא התפקדו בתוך בני ישראל, כאשר צנה יהוה את משה", (במדבר, ב' - לג').
 "כל פקודי הלויים, אשר פקד משה ואהרן, על פי יהוה למשפחתם, כל זכר מן חדש ומעלה, שנים ועשרים אסף", (במדבר, ג' - לט').
 "נשא את ראש בני קהת, מתוך בני לוי, למשפחתם לבית אבתם", (במדבר, ד' - ב').
- ב.** בטעם הדבר, ששבת לוי לא נמנו עם שאר כלל ישראל, אלא במניין נפרד, כתב רש"י הקדוש¹ :
- "כדאי הוא לגיון של מלך, להיות נמנה לבדו".**
 והנה, ידועים ומפורסמים דברי אדונינו הרמב"ם זיע"א² :
- "ולא שבת לוי בלבד, אלא כל איש ואיש מכל באי העולם, אשר נדבה רוחו אותו, והבינו מדעו - להבדל, לעמוד לפני ה', לשרתו ולעבדו, לדעה את ה', והלך ישר כמו שעשהו האלהים, ופרק מעל צוארו על החשבונות הרבים אשר בקשו בני האדם,**

¹ במדבר, א' - מט'.

והוא מהמדרש רבה, פרשה ג', ז'.

² בפרק יג' מהלכות שמיטה ויובל הלכה יג'.

הרי זה נתקדש קדש קדשים, ויהיה ה' חלקו ונחלתו - לעולם ולעולמי עולמים, ויזכה לו בעולם הזה, דבר המספיק לו, כמו שזכה לכהנים וללוים.

הרי דוד עליו השלום אומר³, 'ה' מנת חלקי וכיסי אתה תומיך גורלי'."

ומבואר מדבריו הקדושים:

שכל מי שעוסק בדברי התורה הקדושה, הרי הוא בכלל "שבט לוי", ובכלל "לגיון של מלך".

והנה, ג' פעמים בפרשתו, הורתה לנו התורה הקדושה, את המניין המיוחד של "שבט לוי", בשונה משאר בני ישראל. וכדלהלן:

- א. "ויהלויים למטה אבתם לא התפקדו בתוכם"⁴.
- ב. "אך את מטה לוי לא תפקד, ואת ראשם לא תשא, בתוך בני ישראל"⁵.
- ג. "ויהלויים לא התפקדו בתוך בני ישראל, כאשר צנה יהנה את משה"⁶.

ובפסוקים אלו, יש ליתן את הדעת:

מפני מה, לימדה אותנו התורה הקדושה - ג' פעמים, שבני "שבט לוי" נמנו לעצמם ולא התפקדו בתוך בני ישראל,

והלא, ציווי אחד בלבד היה מספיק לזה?

ובפרט, שהלויים נמנו מגיל חודש ומעלה, ובשונה משאר בני ישראל שנמנו מגיל עשרים שנה ומעלה,

וממילא, שאי אפשר למנותם יחד.

ובביאור העניין, כתב אדמו"ר הגה"ק רבינו חיים ליב הלוי שמואלביץ זיע"א⁷, בהקדם דבריו הקדושים של רש"י הקדוש⁸:

³ תהילים, טז' - ה'.

⁴ במדבר, א' - מז'.

⁵ במדבר, א' - מט'.

⁶ במדבר, ב' - לג'.

"צפה הקדוש ברוך הוא, שעתידה לעמוד גזירה על כל הנמנין מבן עשרים שנה ומעלה - שימותו במדבר, אמר, אל יהיו אלו בכלל! לפי שהם שלי, שלא טעו בעגל".

ועוד איתא במדרש⁹ :

"וְאֵלֹהֵי נִמְנָה שִׁבְטֵי לְוֵי עֲמֹהָם, הָיוּ בְּגִזְרָה".

ומדבריהם ז"ל, נמצינו למדים, יסוד בהנהגתו של הקדוש ברוך הוא : שכאשר נגזירה גזירה על הכלל, היא חלה על כל מי שנמנה בכלל זה, ואף על פי, שישנם יחידים שאינם ראויים להיענש עם הכלל - בכל זאת, הם נכנסים בכלל עונש זה.

וכמאמר יחזקאל הנביא ע"ה¹⁰ , "צְדָקַת הַצְּדִיק לֹא תִצְלָנֶנּוּ בְּיוֹם פְּשָׁעוֹ".

ולפיכך :

נצטווה משה רע"ה, חזור והדגש, למנות את בני לוי "בפני עצמם",

וזאת, בכדי שלא יכנסו בְּכָלֵל הַכָּלֵל, ויענשו בתוכם.

והנה, על מאמר הכתוב¹¹ , "וַיַּהֲוֶשֶׁעַ בֶּן נֹון וְכָלֵב בֶּן יִפְנֶה, חָיו מִן הָאֲנָשִׁים הָהֵם, הַהֲלֹכִים לְתוֹר אֶת הָאָרֶץ", צריך ביאור :

שכן, בפסוק הקודם לו, נאמר, "וַיִּמְתּוּ הָאֲנָשִׁים מוֹצְאֵי דַבַּת הָאָרֶץ רָעָה, בְּמַגְפָּה, לִפְנֵי יְהוָה",

⁷ בספרו הקדוש "שיחות מוסר", (מאמר עא', עמודים שז' - ט').

⁸ במדבר, א' - מט'.

והוא מהמדרש רבה, פרשה ג', ז'.

⁹ הנ"ל.

¹⁰ לג' - יב'.

¹¹ במדבר, יד' - לח'.

ומשמע, שאותם אלו אשר לא הוציאו את דיבת הארץ רעה, כמו פֶּלֶב ויהושע, לא מתו,

ולכאורה אם כן, פסוק זה של ¹², "וְיִהוֹשֻׁעַ בֶּן נוּן וְכָלֵב בֶּן יִפְנֵה, חִיו מִן הָאֲנָשִׁים הָהֵם, הַהֹלְכִים לְתוֹר אֶת הָאָרֶץ", מיותר?

וביאר בזה, רבינו ה"אור החיים" הקדוש זיע"א:

שסיבת חיותם של פֶּלֶב ויהושע, היתה, "להיותם מן האנשים ההולכים לתור, היא שעמדה להם",

ואלמלא כך, הם היו נשארים במדבר בתוך "כלל ישראל", ואף הם היו בכלל אותה גזירה, על אף היותם צדיקים גמורים.

וטעם הדבר, הוא:

מחמת שבשעת יציאתם ממצרים, היו פֶּלֶב ויהושע, בני למעלה מ-כ' שנים, ולמטה מ-ס' שנים.

וראייה לזה, מדברי רבותינו ז"ל ¹³:

שאמרו, שטעם הדבר שיאיר בן מנשה לא מת במדבר, הוא מחמת היותו בן למעלה מ-ס' שנים.

ומבואר שם בגמרא: שיאיר בן מנשה, היה "שקול כרובה של סנהדרין",

ועל אף גדלותו זו, אלמלא שהיה בן למעלה מ-ס' שנים, הוא לא היה ניצול, כי "צדקת הצדיק לא תצילנו ביום פשעו".

והנה, על מאמר הכתוב בפרשתן ¹⁴, "כָּל פְּקוּדֵי הַלְוִיִּם, אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן, עַל פִּי יְהוָה לְמִשְׁפַּחְתָּם, כָּל זָכָר מִבֶּן חֹדֶשׁ וְמַעְלָה, שְׁנַיִם וְעֶשְׂרִים אָלֶף", התקשה אדונינו הרמב"ן זיע"א:

מה היא הסיבה למיעוטו של שבט לוי, לעומת שאר השבטים?

¹² במדבר, יד' - לח'.

¹³ בבא בתרא, קכא' ע"ב.

¹⁴ במדבר, ג' - לט'.

"איך לא יהיו עבדיו וחסידיהו, ברוכי ה', כשאר כל העם"?

וביאר בזה:

שכל שבטי ישראל, התרבו שלא כדרך הטבע, מחמת היותם תחת עינויים של המצריים,

וכמאמר הכתוב ¹⁵, **"וְכַאֲשֶׁר יַעֲנוּ אֹתוֹ, כִּן יִרְבֶּה וְכֵן יִפְרֹץ, וַיִּקְצֹוּ מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל".**
ברם, שבט לוי, שלא השתעבד במצרים ¹⁶, לא נכלל באותו הנס, של ריבוי שלא כדרך הטבע.

עוד ביאר בזה, רבינו זיע"א:

שיעקב אע"ה, כעס על שמעון ולוי במעשה שכם ¹⁷,

ומכוח כך, אף שמעון שהיה מרובה באוכלוסין, בעת כניסתו לארץ הגיע למניין של שבט לוי - כב' אלף איש ¹⁸.

ולאור כל זאת, כתב מו"ז הגה"ק רבינו יעיש קריספין זיע"א ¹⁹, לרמוז העניין במאמר הכתוב בפרשתן ²⁰, **"כָּל פְּקוּדֵי הַלְוִיִּם, אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן, עַל פִּי יְהוָה לְמִשְׁפַּחְתָּם, כָּל זָכָר מִבְּן חֹדֶשׁ וּמַעְלָה, שְׁנַיִם וְעֶשְׂרִים אָלֶף":**

"ואני הצעיר, נראה לעניות דעתי, דהכל רמוז בתורתנו הקדושה ... ו-ב' תירוצי הרמב"ן, רמוזים בשני תיבות אלו, 'הַלְוִיִּם אֲשֶׁר',

ראשי תיבות: הַלְוִיִּם, לְמַה יִּמְעַט וַיַּחֲסֹר מִסְפָּרָם? - כקושיית הרמב"ן ז"ל,

התירוץ הראשון: 'אֲשֶׁר', ראשי תיבות, אֹתָם שֶׁנִּתְעַנוּ רַבּוֹ,

¹⁵ שמות, א' - יב'.

¹⁶ מדרש תנחומא, פרשת "וארא", אות ו'.

¹⁷ בראשית, לד' - ל'.

בראשית, מט', ה' - ז'.

¹⁸ במדבר, כו' - יד'.

¹⁹ בספרו הקדוש "פרח שושנה", (על פרשתן, במדבר, ג' - לט').

²⁰ במדבר, ג' - לט'.

והתירוץ השני: 'אָפֶר', ראשי תיבות, **אביו שַכַּעס עֲשֵׂה כּוֹשֵׁם**, לפי שאות א' מתחלף באות עי'."

ג. בכדי להבין עניינים נשגבים ונעלים במאמר זה, נקדים וי' הקדמות. וכדלהלן:

א. ידועים ומפורסמים דברי רשב"י זיע"א²¹, שכנסת ישראל היא בן הזוג של השבת:

"אִמְרָה שֶׁבֶת לְפָנַי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, לְכַלּוֹן יֵשׁ בֶּן זוּג, וְלִי אֵין בֶּן זוּג.

אָמַר לָהּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: כְּנִסְתּוֹ יִשְׂרָאֵל, הִיא בֶּן זוּגָד."

ב. ונתקשה בזה אדונינו הגר"א זיע"א²²:

שהנה, מטענתה של השבת, "לְכַלּוֹן יֵשׁ בֶּן זוּג",

משמע, שיום ראשון, הרי הוא בן הזוג של יום שני, וכן הלאה.

וממילא, שלשבת אין בן זוג.

ולכאורה, היאך ובמה, יהיה יום ראשון בן הזוג של יום שני, וכו'?

ועוד, שבתשובת הקדוש ברוך הוא לשבת, "כְּנִסְתּוֹ יִשְׂרָאֵל הִיא בֶּן זוּגָד", יש לעיין, היאך ובמה, פועל הדבר שהם בני זוג?

ותירץ:

שלעולם, אין הכוונה שיום ראשון הוא בן זוגו של יום שני, וכן הלאה.

שכן, כאשר נתבונן בששת ימי בראשית, נראה כדלהלן:

ביום הראשון - נבראו האור והחושך, שהם היום והלילה,

ביום השני - נברא הרקיע שהוא השמים, ונבדלו המים,

ביום השלישי - נבראה היבשה שהיא הארץ, וכמו כן האילנות והדשאים,

²¹ בראשית רבה, פרשה יא', ח'.

²² לא מצאתי היכן הוא, אך כך ידוע להביא משמו.

ביום הרביעי - נבראו השמש והירח, שהם המאור הגדול והמאור הקטן והכוכבים,

ביום החמישי - נבראו שרצי המים העופות והדגים,

ביום השישי - נבראו האדם והבהמות.

וממילא, סדרם של בני הזוג, כך הוא:

יום ראשון, הוא בן זוגו של יום רביעי -

שכן, ביום הראשון, ברא הקדוש ברוך הוא את האור ואת החושך,

וביום הרביעי, ברא הקדוש ברוך הוא את המאורות עצמם, שהם השמש והירח.

יום שני, הוא בן זוגו של יום חמישי -

שכן, ביום השני, ברא הקדוש ברוך הוא את השמים,

וביום החמישי, ברא הקדוש ברוך הוא את השרצים והעופות, בכדי שיוכלו לעופף "על" הארץ.

יום שלישי, הוא בן זוגו של יום שישי -

שכן, ביום השלישי, נבראו היבשה, האילנות והדשאים,

וביום השישי, ברא הקדוש ברוך הוא את האדם, בכדי שיתפלל על הגשמים בעבור האילנות והדשאים - וכמו כן, ברא הקדוש ברוך הוא את הבהמות, שידורו על היבשה.

וממילא, היום היחיד שאין לו בן זוג, הוא השבת.

ולפיכך, אמר הקדוש ברוך הוא לשבת, "בְּנִסְתַּי יִשְׂרָאֵל הִיא בֶּן זִוְגִי":

שכן, ביום השבת, שְׁבַת הַקִּדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְכַל מְלַאכְתּוֹ,

וכמאמר הכתוב ²³, "שְׁבַת נִינְפֶשׁ".

ומשכך, כאשר נצטוו עם ישראל לשבות ממלאכתם ביום השבת,

²³ שמות, לא' - יז'.

הרי הם פנויים ממלאכתם, וממילא, הם מגדילים באותו היום את לימוד התורה שלהם,

וכמאמרם ז"ל²⁴, "לא ניתנו שבתות וימים טובים - אלא לעסוק בהן בדברי תורה".

ולפיכך:

רק הם, יכולים להיות בני הזוג של יום השבת, שכן, אז זיווגם שלם ביותר.

ג. בשעה שאמה של רבקה ולבן, שולחים את רבקה להינשא ליצחק אע"ה, בירכו אותה²⁵, "אַחַתְּנוּ אֶתְּ הָיִי לְאַלְפֵי רְבֵּה".

ובלשון זה, יש לעיין:

שכן, לכאורה היה מספיק שיאמרו "אַחַתְּנוּ הָיִי לְאַלְפֵי רְבֵּה", ללא מילת "אֶתְּ".

וביאר בזה, רבינו הרי"ח הטוב זיע"א²⁶:

דהנה, בזה העולם יש ד' עולמות, והם - אצילות, בריאה, יצירה, עשיה. וסימנך, אבי"ע.

ואותם העולמות, מְכַנְּנִים כנגד הַמְסַפְּרִים -

שכן, מניין אחדים²⁷, הוא כנגד "עולם העשייה",

ומניין העשרות²⁸, הוא כנגד "עולם היצירה",

ומניין המאות²⁹, הוא כנגד "עולם הבריאה".

²⁴ תלמוד ירושלמי, מסכת שבת, פט"ו ה"ג.

²⁵ בראשית, כד' - ס'.

²⁶ בספרו הקדוש "בן איש חי", (שנה ראשונה, הקדמת פרשת "חיי שרה").

²⁷ היינו:

מ-1 ועד 9, ועד בכלל.

²⁸ היינו:

מ-10 ועד 90, ועד בכלל.

ובכל אלו העולמות יש אחיזה לחיצוניים, מלבד מ-"עולם האצילות" - המְכַוֵּן כנגד מניין אֶלְפִים וּרְבָבוֹת³⁰.

ולפיכך, הם בְּרָכוּהוּ, בברכת "אֶחְתַּנּוּ אֶת הַיְי לְאֶלְפֵי רְבָבָה":

שכן, רק את שייכת אל "עולם האצילות", אשר הוא מְכַוֵּן כנגד מניין אֶלְפִים וּרְבָבוֹת,

ברם, אנחנו³¹, לא שייכים שם,

בעבור שנאחזים בנו "החיצוניים", מחמת הסיטרא אחרא שדבוקה בנו.

ד. מהות שמה של רבקה אע"ה, מרמז על כך "שהיא קיבלה על עצמה עול תורה", שכן פירוש המילה "רבקה" - הוא "עול"³².

ה. במקום אחר³³, כתב רבינו זיע"א:

"ובזה מובן הטעם שאמרו רבותינו זכרונם לברכה³⁴, 'לא נתנו שבתות לישראל אלא לעסוק בהם בתורה',

והיינו, כי ישראל יש בהם כח לבנות בנין רוחני ועליוני, על ידי עסק התורה.

²⁹ היינו:

מ-100 ועד 900, ועד בכלל.

³⁰ היינו:

מ-1000 ומעלה.

³¹ היינו:

לבן ואמו.

³² בבא מציעא, ל' ע"א.

פסחים, כו' ע"א.

תוספתא, מסכת פרה, פרק ב' הלכה ב'.

³³ בספרו הקדוש "בן איש חי" (שנה שניה, הקדמת פרשת "שמות").

³⁴ וכאמר רבותינו ז"ל (תלמוד ירושלמי, שבת, פט"ו ה"ג):

"לא ניתנו שבתות וימים טובים - אלא לעסוק בהן בדברי תורה".

ולכך נקראו בְּנָאִים, וכמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה³⁵, על פסוק³⁶, וְיָכַל בְּנֵיךָ לְמוֹדֵי ה' וְרַב שְׁלוֹם בְּנֵיךָ'.

וזה הבניין, שבונים אותו על ידי עסק התורה, הוא נעשה בחלק עולם הבא, ולכן בשבת שהוא מעין עולם הבא, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה³⁷, צריך להרבות בו בעסק התורה, כי אז יצליחו בו יותר בבניין הרוחני. ולכן כתבו המקובלים ז"ל -

דגדול הפעל הנעשה מעסק התורה ביום שבת, אלף פעמים יותר מן הנעשה מעסק התורה של ימי החול".

ו. לאור המבואר בדבריו של רבינו זיע"א, על מאמר הכתוב³⁸, "אַחַתְנוּ אֶתְּ הַיּוֹם לְאַלְפֵי רַבְּבָה",

נשכיל ונבין, מפני מה, פועל האדם בלימוד התורה של שבת, אלף פעמים יותר מימות החול:

שכן, השבת יונקת מ-"עולם האצילות"³⁹,

וממילא, לימוד התורה של יום השבת, שייך ל-"עולם האצילות",

ולפיכך, כל פעולותיו של האדם, פועלות במספר האלפים, המְכֻוּנִים כנגד עולם זה.

³⁵ ברכות, סד' ע"א.

כריתות, כח' ע"ב.

³⁶ ישעיה, נד' - יג'.

³⁷ ברכות, נד' ע"ב.

³⁸ בראשית, כד' - ס'.

³⁹ עיין בדברי רבינו הרי"ח הטוב זיע"א, בכמה מקומות:

"בן איש חיל", (קונטרס "שני אליהו", דף כג' ע"ב, בד"ה "ונראה").

שו"ת "רב פעלים", (חלק א', קונטרס "סוד ישרים", סי' ד').

"עוד יוסף חי", (פרשת "ויגש", אות יב').

ד. במדרש ⁴⁰, מצינו :

"שְׁשֶׁה זוגות שְׁנוּתֵיהֶם שְׁוֹת: רְבֵקָה וְקָהָת, לֹוי וְעַמְרָם, יוֹסֵף וְיִהוֹשֻׁעַ, שְׁמוּאֵל וְשִׁלְמֹה, מֹשֶׁה וְהֵלֵל הַזָּקֵן, רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי וְרַבִּי עֲקִיבָא".

והנה, מלבד כל זאת שהיו שנותיהם שווים, אף מעשיהם ותכונותיהם היו שווים זה לזה,

וכפי שמצינו במדרש הנ"ל, בהמשך הדברים :

"מֹשֶׁה עָשָׂה בְּפִלְטִין שֶׁל פְּרָעָה אֲרַבְעִים שָׁנָה, וּבְמִדְוָן אֲרַבְעִים שָׁנָה, וְשָׁמַשׁ אֶת יִשְׂרָאֵל אֲרַבְעִים שָׁנָה.

רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, עָשָׂה פְּרִגְמִטָּיָא אֲרַבְעִים שָׁנָה, וְלָמַד תּוֹרָה אֲרַבְעִים שָׁנָה, שָׁמַשׁ אֶת יִשְׂרָאֵל אֲרַבְעִים שָׁנָה.

רַבִּי עֲקִיבָא, עָשָׂה בּוֹר אֲרַבְעִים שָׁנָה, וְלָמַד תּוֹרָה אֲרַבְעִים שָׁנָה, וְשָׁמַשׁ אֶת יִשְׂרָאֵל אֲרַבְעִים שָׁנָה".

ואם כן, מעשיהם ותכונותיהם של רבקה וקהת, היום שווים זו לזה, בכל דרכם ומעלתם, שכן :

כבר נתבאר לעיל ⁴¹, שלשון "רבקה" מורה על עול, באשר קיבלה על עצמה עול תורה,

ואף קהת, אשר לשון שמו מורה על אסיפה וקיבוץ לדברי תורה, שהוא עניין עול תורה, וכמאמר הכתוב ⁴², "וְלוֹ יְקָהָת עַמִּים" ⁴³.

ה. על מאמר הכתוב בפרשת "נשא" ⁴⁴, "נִשְׂאָ אֶת רֹאשׁ בְּנֵי גְרִשׁוֹן גַּם הֵם, לְבֵית אֲבֹתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם", דרשו רבותינו ז"ל ⁴⁵, את מאמר הכתוב ⁴⁶, "יְקָרָה הִיא מִפְּנִינִים, וְכָל חִפְצָיֶךָ לֹא יִשׁוּוּ בָּהּ":

⁴⁰ בראשית רבה, פרשה ק', י'.

⁴¹ באות ג'.

⁴² בראשית, מט' - י'.

⁴³ יעוין עוד מה שכתב בספר "אגרא דכלה", (בפרשתן. במדבר, ד' - ב').

"מַדְבֵּר בְּקֶהֱת וְגִרְשׁוֹן!

אף על פי שְׁגִרְשׁוֹן בָּכוֹר, וּמִצִּינּוֹ שֶׁבְּכָל מְקוֹם חֵלֶק הַפְּתוּב כְּבוֹד לְבָכוֹר?

לְפִי שֶׁהִיָּה קֶהֱת טוֹעֵן הָאָרוֹן, שֶׁשָּׁם הַתּוֹרָה,

הַקְּדִימוֹ הַפְּתוּב לְגִרְשׁוֹן.

שֶׁבַּתְחֻלָּה, אָמַר ⁴⁷, 'נִשְׂאָ אֶת רֹאשׁ בְּנֵי קֶהֱת',

וְאַחַר כֵּן, אָמַר ⁴⁸, 'נִשְׂאָ אֶת רֹאשׁ בְּנֵי גִרְשׁוֹן וְגו'.

הָיוּ, 'יִקְרָה הִיא מִפְּנִינִים' ⁴⁹, מִבְּכוֹר שֶׁיִּצָּא רֹאשׁוֹן,

וְאִין פְּנִינִים אֶלָּא תְּחֻלָּה, כְּמָה דְּתִימָא ⁵⁰, 'וְזֹאת לְפָנִים בְּיִשְׂרָאֵל'."

והנה, על מאמר הכתוב בפרשת "נשא" ⁵¹, "וּלְבְנֵי קֶהֱת לֹא נָתַן, כִּי עֲבַדְתָּ הַקְּדֹשׁ

עֲלֶיךָ, בְּכִתְּףִי יִשְׂאוּ", דרשו רבותינו ז"ל ⁵² :

"ממשמע שנאמר 'בְּכִתְּףִי', איני יודע ש- 'יִשְׂאוּ'?

מה תלמוד לומר 'יִשְׂאוּ'?

אין 'יִשְׂאוּ', אלא לשון שירה!

וכן הוא אומר ⁵³, 'יִשְׂאוּ זְמֶרָה וְתַנּוּ תַנּוּ',

⁴⁴ במדבר, ד' - כב'.

⁴⁵ במדבר רבה, פרשה ו', א'.

⁴⁶ משלי, ג' - טו'.

⁴⁷ במדבר, ד' - ב'.

⁴⁸ במדבר, ד' - כב'.

⁴⁹ משלי, ג' - טו'.

⁵⁰ רות, ד' - ז'.

⁵¹ במדבר, ז' - ט'.

⁵² ערכין, יא' ע"א.

⁵³ תהילים, פא' - ג'.

ואומר ⁵⁴, 'ישאו קולם לרנני וגוי'.

והנה, על מאמר הכתוב ⁵⁵, 'וישרנה הפרות בדרך, על דרך בית שמש, במסלה אחת הלכו, הלך ונעו, ולא סרו זמין ושמאל, וסרגי פלשתים הלכים אחריהם, עד גבול בית שמש', דרשו רבותינו ז"ל ⁵⁶:

שהוא מלשון אמירת שירה, שבאותה השעה פצחו הפרות בשירה.

ויעויין מה שכתב בזה הגה"ק בעל "שפת אמת" זיע"א ⁵⁷:

"שעל ידי שנשאו הארון, ניתן בהם דעת לשורר ולזמר ...

כן הלויים, במה שנשאו על כתפיהם, בכוח זה הרימו קול זמרה.

וכמו כן, הוא בכל עובד ה', שמתמלא זיו ושמחה, על ידי עבודת אמת.

ועל זה נאמר ⁵⁸, 'עם זו יצרת לי, תהלת יספרי',

כי עיקר העבודה, בתורה ובמצוות, וממילא נתמלא פיו שירה וזמרה.

וזה עצמו העדות, שהאמת עד לעצמו, שהעובד ה' - מבין בנפשו, שהוא דבוק בשורש האמת וליבו שמח".

והנה, מצינו, שהתורה הקדושה נקראת גם כן בשם "שירה", וכמאמר הכתוב בפרשת "וילך" ⁵⁹, 'ועתה כתבו לכם את השירה הזאת'.

והנה, במסכת מגילה ⁶⁰, הביאה הגמרא את המעשה ביהושע ⁶¹, 'ויקהי בקהלות יהושע ביריחו, וישא עיניו, וירא, והנה איש עמד לנגדו':

⁵⁴ ישעיה, כד' - יד'.

⁵⁵ שמואל א', ו' - יב'.

⁵⁶ עבודה זרה, כד' ע"ב.

⁵⁷ בפרשת "נשא", (שנת תרמא').

⁵⁸ ישעיה, מג' - כא'.

⁵⁹ דברים, לא' - יט'.

⁶⁰ ג' ע"א.

⁶¹ יהושע, פרק ה'.

שהיה זה שר צבא ה', שבא לתבוע מיהושע, "אמש ביטלתם תמיד של בין
הַעֲרָבִים, ועכשיו ביטלתם תלמוד תורה",

ושאלו יהושע: "על איזה מהן באת?"

והשיבו שר צבא ה': "עֲתָה בָאתִי"⁶².

ופירש בזה רש"י הקדוש⁶³:

" עֲתָה בָאתִי - על של עכשיו",

והיינו:

שתביעתו של שר צבא ה', הייתה, על כך שהתבטלו מלימוד ועסק התורה.

והוקשה בזה לבעלי התוספות⁶⁴:

מהיכן למד רש"י הקדוש, ש-"עֲתָה בָאתִי" מדבר על עניין ביטול תורה?

והביאו בזה, לתירוצו של רבינו יהודה בר נתן:

"על תלמוד תורה באתי, דכתיב ביה⁶⁵, 'וְעַתָּה כָּתְבוּ לְכֶם אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת',"

והיינו:

שאנו עושים "גזירה שווה", של מילת "עתה" האמורה אצל יהושע⁶⁶, ומילת

"עתה" האמורה בעניין התורה הקדושה⁶⁷,

ומשום כך, אנו יודעים, שתביעת שר צבא ה' - היתה בעבור ביטול תורה בלבד.

ועל כן:

כאשר מצינו⁶⁸, שהיו בני קהת "עוסקים בשירה",

⁶² יהושע, ה' - יד'.

⁶³ בגמרא הנ"ל.

⁶⁴ בד"ה "עתה באתי" (שם).

⁶⁵ דברים, לא' - יט'.

⁶⁶ "עֲתָה בָאתִי".

⁶⁷ "וְעַתָּה כָּתְבוּ לְכֶם".

היינו, שהיו "עוסקים בכל כוחם בשירת התורה הקדושה".

ולפיכך, דרשו בהם רבותינו ז"ל⁶⁹, את מאמר הכתוב⁷⁰, "יִקְרָה הַיָּא מְפַנְיָיִם, וְכָל חֶפְצֵיךָ לֹא יִשְׁוּוּ בָּהּ", העוסק בדברי התורה הקדושה, וכדרשת רבותינו ז"ל בזה⁷¹:

שגדולה מעלת העוסק בתורה הקדושה, "מכהן גדול שנכנס לפני ולפנים".
ולפיכך:

אחר שהתורה הקדושה, הוציאה את בני שבט לוי מן הכלל⁷², מחמת היותם "לגיונו של מלך" העוסקים בתורתו הקדושה,
עוד הוציאה ורוממה את בני קהת, במאמר⁷³, "נִשְׂא אֶת רֹאשׁ בְּנֵי קֹהֵת, מִתּוֹךְ בְּנֵי לְוִי, לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם", שהיו גדולים במעלתם וקדושתם יותר מכל שבט לוי.

ו. בעניין חטאו של אדם הראשון, מצינו לדברי רבותינו ז"ל⁷⁴:

"רבי יוסי אומר -

אם נפשך לדעת מתן שכרן של צדיקים לעתיד, צא ולמד מאדם הראשון,
שנצטווה על מצווה קלה, ועבר בה,
נקנסה עליו מיתה, ולדורותיו, עד סוף כל הדורות,

⁶⁸ ערכין, יא' ע"א.

⁶⁹ במדבר רבה, פרשה ו', א'.

⁷⁰ משלי, ג' - טו'.

⁷¹ סוטה, ד' ע"ב.

הוריות, יג' ע"א.

⁷² וכמו שנתבאר לעיל באות ב'.

⁷³ במדבר, ד' - ב'.

⁷⁴ מסכת שמחות, ספר חיבוט הקבר, פרק א' הלכה ח'.

וכל מי שיש בידו תורה ומעשים טובים, ומשכים ומעריב, ומתפלל תפילתו בכוונה, מצילין אותו מדינה של גהינם, ומדין הקדוש ברוך הוא".

וכן הוא בדברי רבותינו ז"ל במדרש ⁷⁵ :

"זֶהוּ אָדָם הַקְּדָמוֹנִי, שֶׁהוּא הִיָּה רֹאשׁ לְכָל בְּנֵי אָדָם,

שְׁעַל יָדֵי הַיּוֹן, נִקְנְסָה עָלָיו מִיָּתֵהּ, וְגַרְם לְהַבִּיא חֲבָלֵי מוֹת לְעוֹלָם".

וכן הוא בדברי רבותינו ז"ל במסכת שבת ⁷⁶ :

"ארבעה מתו בעטיו של נחש".

והנה, בשעת מתן תורה, כאשר הקדימו ישראל "נעשה" ל-"נשמע", בטלה המיתה מן העולם, וכמאמר ז"ל ⁷⁷ :

"רבי יוסי אומר -

לא קיבלו ישראל את התורה, אלא כדי שלא יהא מלאך המוות שולט בהן,

שנאמר ⁷⁸, 'אֲנִי אֲמַרְתִּי אֱלֹהִים אַתֶּם, וּבְנֵי עֲלִיּוֹן כָּלְכֶם'".

ברם, בעת שחטאו בעגל, חזרה המיתה לעולם, וממילא חזר חטאו של אדם הראשון לעולם, וכמאמר ז"ל ⁷⁹ :

"חבלתם מעשיכם, אַכֵּן כָּאָדָם תָּמוּתוּן" ⁸⁰.

וכן הוא בדברי רבותינו ז"ל בפרשת "משפטים" ⁸¹, על מאמר הכתוב ⁸², "הִנֵּה אֲנֹכִי שֹׁלֵחַ מַלְאָךְ לְפָנֶיךָ, לְשַׁמְרֵךְ בְּדַרְךְךָ, וְלְהַבְיֵאֲךָ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר הִכְנַתִּי":

⁷⁵ דברים רבה, פרשה י', ב'.

⁷⁶ נה' ע"ב.

⁷⁷ עבודה זרה, ה' ע"א.

⁷⁸ תהילים, פב' - ו'.

⁷⁹ עבודה זרה, ה' ע"א.

⁸⁰ תהילים, פב' - ז'.

⁸¹ שמות רבה, פרשה לב', א'.

” יהנה אִנְכִי שְׁלַח מִלֶּאֱדָ, הַדָּא הוּא דְכְתִיב ⁸³, 'אֲנִי אֶמְרָתִי אֱלֹהִים אֶתֶּם',

אֵלוּ הַמְתִּינוּ יִשְׂרָאֵל לַמֶּשֶׁה, וְלֹא הָיוּ עוֹשִׂים אוֹתוֹ מַעֲשֵׂה,

לֹא הִיְתָה גְלוּתוֹ, וְלֹא מִלֶּאֱדָ הַמּוֹת שׁוֹלֵט בְּהוֹן.

וְכֵן הוּא אוֹמֵר ⁸⁴, 'וְהַמְּכַתֵּב מִכְּתָב אֱלֹהִים הוּא, חֲרוּת עַל הַלְחוֹת',

מֵהוּ 'חֲרוּת'?

רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי נַחֲמָנָה -

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, חֲרוּת מִן גְּלוּתוֹ,

וְרַבִּי נַחֲמָנָה אוֹמֵר, חֲרוּת מִמִּלֶּאֱדָ הַמּוֹת.

בְּשַׁעַה שֶׁאָמְרוּ יִשְׂרָאֵל ⁸⁵, 'כֹּל אֲשֶׁר דִּבֶּר ה', נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע',

אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: אָדָם הָרֵאשׁוֹן צוּיְתוֹ מִצְוָה אַחַת, כְּדִי שִׁיקְיָמְנָה,

וְהַשְׁוִיְתוֹ לְמִלֶּאֱכֵי הַשָּׂרֵת, שֶׁנֶּאֱמַר ⁸⁶, 'הוֹן הָאָדָם הָיָה כְּאֶחָד מִמֶּנּוּ',

אֵלוּ שֶׁהוֹן עוֹשִׂין, וּמְקִיְיִמִין תְּרִי"ג מִצְוֹת, חוּץ מִן הַכְּלָלִים וּמִן הַפְּרָטִים וּמִן

הַדְּקֻדּוּקִים, אֵינּוּ דִין שִׁיְהִיו הוֹן חִיִּין וְקִיְיִמִין לְעוֹלָם!?

וְכֵן הוּא אוֹמֵר ⁸⁷, 'וּמִמִּתְנָה נַחֲלִיאֵל', שֶׁנֶּחֱלוּ מֵהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שִׁיְהִיו חִיִּים

וְקִיְיִמִים לְעוֹלָם,

כִּיּוֹן שֶׁאָמְרוּ ⁸⁸, 'אֵלֶּה אֱלֹהֵיךָ יִשְׂרָאֵל', בָּא מוֹת עֲלֵיהֶם.

⁸² שמות, כג' - ח'.

⁸³ תהילים, פב' - ו'.

⁸⁴ שמות, לב' - טז'.

⁸⁵ שמות, כד' - ז'.

⁸⁶ בראשית, ג' - כב'.

⁸⁷ במדבר, כא' - יט'.

⁸⁸ שמות, לב' - ח'.

אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: בְּשִׁיטָתוֹ שֶׁל אָדָם הָרֵאשׁוֹן הִלְכָתָם, שֶׁלֹא עָמַד בְּנִסְיוֹנוֹ
שְׁלֹשׁ שָׁעוֹת, וּבִתְשַׁע שָׁעוֹת נִקְנְסָה עָלָיו מִיָּתֶה, וְהִלְכָתָם אַחַר מְדוּתָיו שֶׁל אָדָם הָרֵאשׁוֹן, אֲכַן
כְּאָדָם תְּמוֹתוֹן⁹⁰.

מֵהוּ יוֹכְאֶחֶד הַשָּׁרִים תִּפְלוּי⁹¹ ?
אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אוֹ כְּאָדָם אוֹ כְּחֹה"ו.

והנה, כתבו רבותינו המקובלים זיע"א⁹², משמו של רבינו האר"י זיע"א:

⁹³ "כי אדם הראשון, היו בו רפ"ח ניצוצי הקדושה, ר"ב ניצוצות היו נתונים
בראשו, ו-פ"ו ניצוצות בשאר אבריו.

⁸⁹ תהילים, פב' - ו'.

⁹⁰ תהילים, פב' - ז'.

⁹¹ תהילים, פב' - ז'.

⁹² אדונינו הגר"א זיע"א, בביאורו על "תיקוני הזוהר" (תיקון נ').

גאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א, בספרו הקדוש "חומת אנך" (בראשית, מב' - כה'. שמות, ג' - ז'. שמות, יב' - נא'), ובספרו הקדוש "זרוע ימין" (על הגדה של פסח, בד"ה "במתי מעט"), ובספרו הקדוש "דבש לפי" (מערכת ר', אות ג').

הגה"ק רבינו נתן נטע שפירא זיע"א, בספרו הקדוש "מגלה עמוקות" (פרשת "ויגש", ובפרשת "קורח", ובפרשת "ואתחנן" אופן נח').

הגה"ק רבינו שניאור זלמן זיע"א מלאדי, בספרו הקדוש "תורה אור" (פרשת "בא", עמוד 120).

הגה"ק רבינו דובער זיע"א - האדמו"ר האמצעי, בספרו הקדוש "תורת חיים" (פרשת "בשלח", אות ה').

הגה"ק רבינו נחמן זיע"א מברסלב, בספרו הקדוש "ליקוטי הלכות" (הלכות בציעת הפת, הלכה ה').

הגה"ק רבינו יעקב צבי יאליש זיע"א - תלמיד "החזקה מלובלין" זיע"א, בספרו הקדוש "קהלת יעקב" (ערך רפ').

הגה"ק רבינו יוסף בן נאיים זיע"א, בספרו הקדוש "נמכר יוסף" (פרשת "ויגש").

הגה"ק רבינו חיים סינאוני זיע"א, בספרו הקדוש "מקום מקדש" (פרשת "ויגש", עמודים קיב'-קיג').

⁹³ לשונו של הגה"ק רבינו יוסף בן נאיים זיע"א, בספרו הקדוש "נמכר יוסף" (פרשת "ויגש").

וכשחטא, אותם ניצוצות הקדושה, נטמעו בתוך הקליפות,
אותן ניצוצות שמספרן ר"ב, שהיו בראשו, נפלו במצרים, כי היא ארץ טמאה
כידוע,
ואותן פ"ו ניצוצות, נתפזרו בכל העולם.
ומפני זה, ירדו אבותינו להשתעבד במצרים בחומר ובלבנים, לברר אותם ניצוצות
מתוך הקליפה.
ואותן פ"ו ניצוצות שנתפזרו בשאר ארצות, על ידי הגלות שישראל מפוזרים בכל
העולם, יתבררו מתוך הקליפות.
ואין ישראל נגאלים, עד שיושלם הבירור בעזרת ה'".
ובעניין זה, כתב רבינו הרי"ח הטוב זיע"א⁹⁴ :
"נודע, כי ישראל בהיותם בשיעבוד מצרים, היו עושין בירור ניצוצות הקדושה,
על ידי ייסורין דווקא,
כי עדיין לא ניתנה התורה, כדי שיעשו בירור על ידי עסק התורה.
וכשיצאו, דהוסיפו מהם הייסורין,
תיכף ומייד, ניתנה להם תורה, כדי שיעשו בירור על ידי עסק התורה".
והנה, על מאמר הכתוב⁹⁵, "בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים, אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ", כתב
הגה"ק רבינו חיים סינאוני זיע"א⁹⁶ :
שנוטריקון המילה "בְּרֵאשִׁית", היא, אותיות "שָׁב-יִרְאֵת",
והנה, המילה "יִרְאֵת", עולה בגימטריא 611,
וכמו כן, המילה "תּוֹרָה", עולה בגימטריא 611.
ללמדך, שהרוצה לשוב בתשובה שלימה על חטאיו, ולהיות ירא שמיים,

⁹⁴ בספרו הקדוש "עוד יוסף ח' - דרושים", (פרשת "יתרו").

⁹⁵ בראשית, א' - א'.

⁹⁶ בספרו הקדוש "עטרת תפארת" (בראשית, א' - א').

צריך לעסוק בתורה הקדושה, אשר היא מכפרת על כל עוונותיו. ובטעם הדבר, שגדול כוח התורה משאר המצוות, להכניע את היצר הרע, כתב גאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א⁹⁷ :

"דע, כי בשעה שאכל אדם הראשון מעץ הדעת, נהנו כל אבריו, חוץ מן הקנה, לפי שלא דיבר בעת האוכל. אבל, חוה אמנו, דברה בעת אכילתה⁹⁸, ופגמה אפילו הקנה שלה. ואפשר, אני אומר - כי למה הנשים אינם בכלל לימוד התורה, כיוון שהקנה שלהם חס ושלום פגום, כידוע מדבריו ז"ל. אבל האנשים, אשר לפני הש"ס הם נגשים, נאה ויאה להו לימוד התורה, כי הקנה שלהם אינו פגום".

וביאר בזה מהר"י קורין זיע"א⁹⁹, רבו של הגה"ק רבי חיים סינואני זיע"א: דהנה, אמרו רבותינו ז"ל¹⁰⁰, "אם פגע בך מנוול זה, משכהו לבית המדרש", והנה, "מנוול", עולה בגימטריא 132, והיצר הרע, אשר הוא "סמאל", עולה בגימטריא 132 - עם הכולל. ללמדך, שהיות והאדם שייך בדברי התורה הקדושה, מחמת שלא פגם את הקנה שלו,

⁹⁷ בספרו הקדוש "דברים אחדים", דרוש יג',

וכמו כן, בספרו הקדוש "דבש לפי", מערכת ש', אות ו'.

⁹⁸ שאמרה לאדם הראשון לאכול,

וכמאמר הכתוב (בראשית, ג' - ז'):

"וְלָאָדָם אָמַר, כִּי שָׁמַעְתָּ לְקוֹל אִשְׁתְּךָ, וְתָאֵכַל מִן הָעֵץ אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ, לֵאמֹר, לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ, אֲרוּרָה הָאֲדָמָה בְּעֵבְרֶךָ, בְּעֵצָבוֹן תֹּאכְלֶנָּה, כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ".

⁹⁹ בספרו הקדוש "מחמדי שמים", ח"ב, עמודים שכו'-שכז'.

¹⁰⁰ קידושין, ל' ע"ב.

ממילא, כאשר יפגע בו ה"מנוול" שהוא היצר הרע, התיקון היחיד שיש לעשות עמו, הוא, למושכו לבית המדרש -

על ידי עסק התורה הקדושה, בקדושתה ובטהרתה.

ובעומק העניין, כתב הגה"ק בעל "אגלי טל" זיע"א¹⁰¹, משמו של אביו הגה"ק בעל "אגודת אזוב" זיע"א:

שעל חטאים של שז"ל ו-פגם הברית, אין מועילה תשובה רגילה.

שכן, תשובה על חטאים רגילים, נעשית על ידי ליבו של האדם,

וכמאמר הכתוב¹⁰², "הַשָּׁמֶן לֵב הָעַם הַזֶּה, וְאֶזְנֵי הַכֶּבֶד, וְעֵינָיו הַשֶּׁעַר, כִּי יִרְאֶה בְּעֵינָיו, וּבְאָזְנוֹ יִשְׁמָע, וּלְבָבוֹ יִבִּין, וְשֵׁב וּרְפָא לוֹ".

ומה שאין כן, בעניין חטאים של שז"ל ו-פגם הברית,

הבאים מן קלקול המוח, ואינם תלויים בקלקול הלב.

ולפיכך, התיקון לחטאים אלו, נעשה, אך ורק על ידי יגיעת המוח - של לימוד התורה הקדושה, ובכך מתקיימת טהרתו.

ומעתה, נשכיל ונבין, את דבריו הקדושים של אדונינו הרמב"ם זיע"א¹⁰³:

"גְּדוּלָה מְכֹל זֹאת אָמְרוּ, יִפְנֶה עֲצָמוֹ וּמַחְשָׁבָתוֹ לְדַבְּרֵי תוֹרָה, וְיִרְחִיב דַּעְתּוֹ בְּחֻקֵּי הַתּוֹרָה,

שֶׁאֵין מַחְשָׁבַת עֲרִיזוֹת מִתְגַּבְּרֵת, אֶלָּא, בְּלֵב פָּנוּי מִן הַחֻקֵּי הַתּוֹרָה".

והנה, ידועים ומפורסמים, דברי רבותינו זיע"א, בגודל מעלת לימוד המשניות, כתיקון לפגם הברית. וכדלהלן:

א. כתב גאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א¹⁰⁴:

"יזהר לקבוע לימודו בלילה, במשניות או בזוהר, או שניהם כאחד טובים.

¹⁰¹ בהקדמתו לספרו.

¹⁰² ישעיה, ו' - י'.

¹⁰³ פרק כב' מהלכות איסורי ביאה הלכה כא'.

¹⁰⁴ בספרו הקדוש "מורה באצבע" (סימן ב', אותיות מ'-מא').

מְשָׁנָה, אוֹתוּיּוֹת נְשָׂמָה.

וכשקורא סדר זרעים - יכווין לתקן אשר פגם במאכלות אסורות, ובברכות לבטלה, וכיוצא.

וכשקורא סדר מועד - יכווין לתקן אשר חטא בחילול שבת וימים טובים.

וכשקורא סדר נשים - יכווין לתקן מה שפגם בעריות, ובשבועות ונדרים.

וכשקורא סדר נזיקין - יכווין לתקן מה שחטא ל-ה', במה שהזיק לחבירו, כי ההיזק עצמו בעי לשלומי.

וכשקורא סדר קודשים - יכווין לתקן נשמתו הקדושה אשר הוציאה לחולין, ואשר לא נזהר בשחיטה ובדיקה, ולחיוב כרת, ולתפילות בלא כוונה.

וכשקורא סדר טהרות - יכווין לתקן מה שפגם בנידה וקרי ונטילת ידים".

ב. כתב הגה"ק רבינו חיים פלאגיי זיע"א ¹⁰⁵ :

"וסמא דכולא, היא התורה ¹⁰⁶,

שלומד האדם בחיים חיותו, יום ולילה לא ישבות, ובפרט קודם שכיבה וכו'.

ומה גם, אם לומד מְשָׁנָה, אוֹתוּיּוֹת נְשָׂמָה,

כי בזה מוציא לאור, כל הנשמות שנישבו בתוך עמקי הקליפות.

ונראה טעם פשוט לזה -

כי כיוון שהתורה נקראת ברית, כמו שדרשו רבותינו ז"ל ¹⁰⁷, על הפסוק ¹⁰⁸, 'אִם לֹא בְרִיתִי יִזְמַם וְלֹאֲלֹהִי וכו',

אם כן, מהאי טעמא גופיה, התורה מכפרת על עוון פגם הברית.

¹⁰⁵ בספרו הקדוש "תוכחת חיים" (פרשת "שמות").

¹⁰⁶ היינו:

שהרפואה לכל חטאיו של האדם, היא באמצעות לימוד התורה הקדושה.

¹⁰⁷ שבת, לג' ע"א.

¹⁰⁸ ירמיה, לג' - כה'.

וגם אם נתחייב מיתה על ידי חטא זה, התורה נותנת לו חיים,
כי גדולה תורה, שהיא נותנת חיים לעושיה, בעולם הזה ובעולם הבא¹⁰⁹,
שנאמר¹¹⁰, 'כי חיים הם למצאיהם, ולכל בשרו מרפא'."
עוד מצינו בגודל מעלת לימוד המשניות, לדרשתם של רבותינו ז"ל, על מאמר
הכתוב¹¹¹, "גם כי יתנו בגוים, עתה אקבצם, ויחלו מעט, ממשא מלך שרים":
"אי תנו כולהו, עתה אקבצם"¹¹²,
"אין כל הגליות הללו מתפנסות, אלא בזכות משניות"¹¹³.
ז. הנה, לוי בן יעקב, היה ראש ישיבתו של אביו, וכפי שכתב אדונינו
הרמב"ם זיע"א¹¹⁴:
"וייעקב אבינו, למד בננו כלם,
והבדיל לוי, ומנהו ראש, והושיבו בישיבה, ללמד דרך השם ולשמור מצות
אברהם.
וצנה את בניו, שלא יפסיקו מבני לוי ממנה אחר ממנה, כדי שלא תשכח הלמוד.
והיה הדבר הולך ומתגבר בבני יעקב, ובנלוים עליהם, ונעשית בעולם אמה שהיא
יודעת את ה'.
עד שארכו הימים לישראל במצרים, וחזרו ללמוד מעשיהו, ולעבד פוכבים כמותו,
חוץ משבט לוי שעמד במצות אבות.
ומעולם, לא עבד שבט לוי עבודת פוכבים".

¹⁰⁹ אבות, פ"ו מ"ז.

¹¹⁰ משלי, ד' - כב'.

¹¹¹ הושע, ח' - י'.

¹¹² בבא בתרא, ח' ע"א.

¹¹³ ויקרא רבה, פרשה ז', ג'.

¹¹⁴ פרק א' מהלכות עבודה זרה הלכה ג'.

ובנו, קהת בן לוי, היה גדול בתורה ובעבודת ה', וכמו שנתבאר לעיל¹¹⁵.
ועל בנו, עמרם בן קהת, מצינו¹¹⁶, "שְׁהָיָה עִמָּרָם רֹאשׁ סִנְהֶדְרִין בְּאוֹתָהּ שְׁעָה".
ובנו, משה בן עמרם, זכה ונקראת התורה הקדושה על שמו,
וכמאמר הכתוב¹¹⁷, "זָכְרוּ תּוֹרַת מֹשֶׁה עַבְדִּי".
והנה, על מאמר הכתוב¹¹⁸, "וַיִּרְא אֶת עֲמֶלֶק, וַיִּשָּׂא מְשָלוֹ, וַיֹּאמֶר, רֹאשִׁית גּוֹיִם
עֲמֶלֶק, וַאֲחֵרֵיתוֹ עֲדֵי אֲבָד", כתב הגה"ק בעל "חתם סופר" זיע"א¹¹⁹, וקדם לו
אדונינו הגר"א זיע"א מוילנא¹²⁰:

שראשי התיבות של מילת "עמלק", הינם: עמרם, משה, לוי, קהת.

והיינו -

שאחיזתו של עמלק, היתה, במקום העליון המְכֻוֹן כנגד המקודש שבישראל,
ואותו המקום, הוא ד' גדולי עולם אלו, אשר היו המובחרים ביותר בעם ישראל,
והוא ביאור מאמר הכתוב: "רֹאשִׁית גּוֹיִם עֲמֶלֶק".
ברם, סופי התיבות של: עמרם, משה, לוי, קהת. הינו, "מיתה",
ולפיכך, "וַאֲחֵרֵיתוֹ עֲדֵי אֲבָד". והיינו, שאותם ד' גדולי עולם אלו, הם הגורמים
מיתה לעמלק, והם הגורמים לביטולו מן העולם.
ולאור המתבאר במאמר זה, ולאור דבריהם הקדושים, נראה לתת טעם לשבח
בדבריהם הקדושים:

¹¹⁵ באות ה'.

¹¹⁶ שמות רבה, פרשה א', יג'.

¹¹⁷ מלאכי, ג' - כב'.

¹¹⁸ במדבר, כד' - כ'.

¹¹⁹ במדבר, כד' - כ'.

¹²⁰ הובא בספר הקדוש "ליקוטי הגר"א", (ורשא - תרמ"ט, דף נו' ע"ב. ד"ה "רֹאשִׁית גּוֹיִם". במדבר, כד' - כ').

דהנה, כל כוח הווייתו של עמלק, בא לעולם, רק כאשר "רפו ידיהם של עם ישראל מן התורה הקדושה"¹²¹,

ואותם ד' גדולי עולם אלו, היו עוסקים בכל כוחם בדברי התורה הקדושה, לאות ולמופת לבני ישראל.

והנה, מילת "ראשית", עוסקת בדברי התורה הקדושה, וכדרשת רבותינו ז"ל¹²²: "וְאֵין רֵאשִׁית אֶלָּא תּוֹרָה, הַיֵּאָדָּךְ מָה דְאִתָּךְ אָמַר¹²³, ה' קִנְיֵי רֵאשִׁית דְּרַכּוּ".

ועל כן, "רֵאשִׁית גוֹיִם עֲמֶלְק", היינו: אותם ד' גדולי עולם אלו, הנרמזים בשמו של "עמלק", הצליחו להכניעו בכוחה של התורה הקדושה.

ברם, "וְאֶחָרֵיתוֹ עֲדֵי אֲבָד", היינו: סופי התיבות של שמותם, הוא "מיתה", שכן, אלו שפורשים מאחרי התורה הקדושה, גורמים מיתה בעולם, וגורמים להגדיל את כוחו של עמלק.

ח. במשנה במסכת פסחים¹²⁴, למדנו:
"עֲרַבֵי פְּסָחִים, סְמוּךְ לְמִנְחָה, לֹא יֵאָכֵל אֶדָּם עַד שֶׁתִּחַשֵּׁךְ.
וְאֶפְלוּ עָנִי שֶׁבִּישְׂרָאֵל, לֹא יֵאָכֵל עַד שֶׁיִּסָּב.
וְלֹא יִפְחָתוּ לוֹ מֵאַרְבַּע כּוֹסוֹת שֶׁל יַיִן, וְאֶפְלוּ מִן הַתְּמָחוּי".
ודין זה, פסקו ה"שולחן ערוך" להלכה¹²⁵:
"אֶפְלוּ עָנִי הַמִּתְפָּרֵס מִן הַצְּדָקָה, יִמְכֹּר מִלְּבוּשׁוֹ אוֹ יִלְוֶה אוֹ יִשְׁפִּיר עֲצָמוֹ, בְּשִׁבִיל יַיִן לְד' כּוֹסוֹת".

¹²¹ מדרש תנחומא, (פרשת "בשלח", אות כה').

¹²² בראשית רבה, פרשה א', א'.

¹²³ משלי, ח' - כב'.

¹²⁴ פרק י' משנה א'.

¹²⁵ אורח חיים, סימן תעב' סעיף יג'.

ובטעם תקנת רבותינו ז"ל בעניין שתיית ארבע כוסות, מצינו לדעת רבי יהושע בן לוי ¹²⁶ :

"כנגד ארבעה כוסות של פרעה,

יְכוֹס פְּרַעַה בְּיָדֵי ¹²⁷, וְאֶשְׁחַט אֶתֶם אֶל כּוֹס פְּרַעַה ¹²⁸, וְאֶתֶן אֶת הַכּוֹס עַל כַּף פְּרַעַה ¹²⁹, וְנִתְּתָה כּוֹס פְּרַעַה בְּיָדֹי וְגוֹמַר ¹³⁰."

וביאר בזה ה"פני משה":

"לפי שבאותו חלום של שר המשקים, נתבשר יוסף הצדיק על הגאולה,

כְּדָרַשׁ חז"ל, מקרא ¹³¹, וְהִנֵּה גִפְן לְפָנָי."

וכוונת רבינו זיע"א, לדברי רבותינו ז"ל במדרש ¹³² :

" וַיִּסְפַּר שֵׁר הַמְּשָׁקִים ... וְהִנֵּה גִפְן לְפָנָי ¹³³ - אֱלוֹי יִשְׂרָאֵל,

שֶׁנֶּאֱמַר ¹³⁴, גִּפְן מִמְצָרִים תִּסְיַע."

¹²⁶ ירושלמי, מסכת פסחים, פרק י' הלכה א', (דף סח' ע"ב).

¹²⁷ בראשית, מ' - יא':

"**יְכוֹס פְּרַעַה בְּיָדֵי, וְאֶקַּח אֶת הָעֲנָבִים וְאֶשְׁחַט אֶתֶם אֶל כּוֹס פְּרַעַה, וְאֶתֶן אֶת הַכּוֹס עַל כַּף פְּרַעַה."**

¹²⁸ בראשית, מ' - יא':

"**יְכוֹס פְּרַעַה בְּיָדֵי, וְאֶקַּח אֶת הָעֲנָבִים וְאֶשְׁחַט אֶתֶם אֶל כּוֹס פְּרַעַה, וְאֶתֶן אֶת הַכּוֹס עַל כַּף פְּרַעַה."**

¹²⁹ בראשית, מ' - יא':

"**יְכוֹס פְּרַעַה בְּיָדֵי, וְאֶקַּח אֶת הָעֲנָבִים וְאֶשְׁחַט אֶתֶם אֶל כּוֹס פְּרַעַה, וְאֶתֶן אֶת הַכּוֹס עַל כַּף פְּרַעַה."**

¹³⁰ בראשית, מ' - יג':

"**בְּעוֹד שְׁלֹשֶׁת יָמִים, יֵשֵׂא פְּרַעַה אֶת רֹאשׁוֹ, וְהִשְׁיֵבָה עַל כַּנֶּה, וְנִתְּתָה כּוֹס פְּרַעַה בְּיָדֹו, כַּמְשַׁפֵּט הַרְאִשׁוֹן אֲשֶׁר הָיִיתָ מְשַׁקְהוֹ."**

¹³¹ בראשית, מ' - ט':

¹³² בראשית רבה, פרשה פח', ה'.

¹³³ בראשית, מ' - ט':

¹³⁴ תהילים, פ' - ט':

וּבִגְפוֹן שְׁלֹשָׁה שָׁרִיגִים, ¹³⁵ - מִשָּׁה אֶהְרֹן וּמְרִים.

וְהוּא כְּפָרְחַתִּי, ¹³⁶ - הַפְּרִיחָה גְּאֵלְתָּן שֶׁל יִשְׂרָאֵל.

עֲלֵתָה נְצָה, ¹³⁷ - הַנְּצָה גְּאֵלְתָּן שֶׁל יִשְׂרָאֵל.

הַבְּשִׁילוֹ אֲשַׁכְּלְתִּיהָ עֲנָבִים, ¹³⁸ - גְּפוֹן שֶׁהַפְּרִיחָה, מִיַּד הַנְּצָה. עֲנָבִים שֶׁהִנְצוּ, מִיַּד
בְּשִׁלוֹ.

וְכֹס פְּרָעָה בְּגִדֵי, ¹³⁹ - מִכָּאן קָבְעוּ חֲכָמִים, אַרְבַּע פּוֹסוֹת שֶׁל לַיְלֵי פֶּסַח.

והנה, על מאמר הכתוב בפרשת "וישב" ¹⁴⁰, "וּבִגְפוֹן שְׁלֹשָׁה שָׁרִיגִים, וְהוּא כְּפָרְחַת
עֲלֵתָה נְצָה, הַבְּשִׁילוֹ אֲשַׁכְּלְתִּיהָ עֲנָבִים", דרשו רבותינו ז"ל ¹⁴¹:

"אמר רבי יהושע בן לוי -

גְּפוֹן' - זו תורה,

שְׁלֹשָׁה שָׁרִיגִים' - זה באר עמוד עֵנָן וּמֹן,

וְהוּא כְּפָרְחַת עֲלֵתָה נְצָה' - אלו הבפורים,

הַבְּשִׁילוֹ אֲשַׁכְּלְתִּיהָ עֲנָבִים' - אלו נסכים.

רבי ירמיה בר אבא אמר -

גְּפוֹן' - אלו ישראל,

וכן הוא אומר ¹⁴², גְּפוֹן מִמְצָרִים תִּסְיַע'."

¹³⁵ בראשית, מ' - י'.

¹³⁶ בראשית, מ' - י'.

¹³⁷ בראשית, מ' - י'.

¹³⁸ בראשית, מ' - י'.

¹³⁹ בראשית, מ' - יא'.

¹⁴⁰ בראשית, מ' - י'.

¹⁴¹ חולין, צב' ע"א.

¹⁴² תהילים, פ' - ט'.

וכעין זה, דרשו רבותינו ז"ל במדרש ¹⁴³ :

" וַיִּסְפָּר שֵׁר הַמִּשְׁקִים ... וְהִנֵּה גִפְּן לְפָנָי ¹⁴⁴ - אֱלוֹי יִשְׂרָאֵל,

שְׁנֵאמַר ¹⁴⁵ , גִּפְּן מִמְצָרִים תִּסְיַע'.

יִבְגְּפוּ שְׁלֹשָׁה שָׁרִיגִים ¹⁴⁶ - מִשָּׁה אֶהְרֹן וּמְרִים.

יְהוּא כְּפָרְחָתִי ¹⁴⁷ - הַפְּרִיחָה גְּאֻלְתָּן שֶׁל יִשְׂרָאֵל.

יְעֻלְתָּה נֹצָה ¹⁴⁸ - הַנֹּצָה גְּאֻלְתָּן שֶׁל יִשְׂרָאֵל.

יְהַבְשִׁילוּ אֶשְׁפֹּלְתֶיךָ עֲנָבִים ¹⁴⁹ - גִּפְּן שֶׁהַפְּרִיחָה, מִיַּד הַנֹּצָה. עֲנָבִים שֶׁהַנֹּצָה, מִיַּד
בְּשָׁלוֹ.

יְכוּס פְּרָעָה בְּיָדֵי ¹⁵⁰ - מִכָּאֵן קִבְּעוּ חֲכָמִים, אַרְבַּע כּוֹסוֹת שֶׁל לַיְלִי פֶּסַח'.

וידועה ומפורסמת, הקושיא בזה :

א. היאך קשורה גאולתן של עם ישראל, לחלומו של שר המשקים?

ב. מה עניין תקנת ארבע כוסות של לילי פסח, עם חלומו של יוסף הצדיק ע"ה?

ט. על מאמר הכתובים ¹⁵¹ , "וּמוֹשֵׁב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, אֲשֶׁר יָשְׁבוּ בְּמִצְרַיִם, שְׁלֹשִׁים
שָׁנָה וְאַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה. וַיְהִי מִקֵּץ שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְאַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה, וַיְהִי בְּעֶצֶם

¹⁴³ בראשית רבה, פרשה פח', ה'.

¹⁴⁴ בראשית, מ' - ט'.

¹⁴⁵ תהילים, פ' - ט'.

¹⁴⁶ בראשית, מ' - י'.

¹⁴⁷ בראשית, מ' - י'.

¹⁴⁸ בראשית, מ' - י'.

¹⁴⁹ בראשית, מ' - י'.

¹⁵⁰ בראשית, מ' - יא'.

¹⁵¹ שמות, יב' - מ'.

היום הזה, יצאו כל צבאות יהוה מארץ מצרים", כתב התנא הקדוש - יונתן בן עוזיאל:

"ויומנא דתיבו בני ישראל במצרים, תלתין שמיטין דשנין, דסכומהון מאתן ועשר שנין,

ומנן ארבע מאה ותלתין שנין, מן דמליל יי לאברהם, מן שעתא דמליל עמיה בחמיסר בניסן, ביני פסווגינא, עד יומא דנפקו ממצרים.

והנה מסוף תלתין שנין, מדאיתגזרת גזירתא הדא, עד דאיתליד יצחק,

עד דנפקו פריקין ממצרים, ארבע מאה שנין,

והנה בכרו יומא הדיו, נפקו כל חיליא דיי פריקין, מארעא דמצרים".

ותרגום דבריו הקדושים:

והימים אשר ישבו בני ישראל במצרים, שלשים שמיטות שנים, שהסכום שלהם מאתים ועשר שנים,

ומניין ארבע מאות ושלשים שנים, מן הזמן אשר דיבר הקדוש ברוך הוא עם אברהם אע"ה, מן אותה השעה שדיבר עמו הקדוש ברוך הוא ב-טו' בניסן, בברית בין הבתרים, עד היום אשר יצאו ממצרים.

ויהי מסוף שלשים שנים, כאשר נגזרה הגזירה הזאת, עד שנולד יצחק אע"ה,

ועד אשר יצאו פדויים מארץ מצרים, ארבע מאות שנים,

ויהי בעצם היום הזה, יצאו כל צבאות ה' פדויים, מארץ מצרים.

וכעין דברים אלו, כתב רש"י הקדוש:

"בין הכל, משנולד יצחק עד עכשיו, היו ארבע מאות שנה,

משהיה לו זרע לאברהם, נתקיים 'כי גר יהיה זרעך'¹⁵².

ושלשים שנה, היו משנגזרה גזירת בין הבתרים, עד שנולד יצחק".

ויעויין עוד בזה, בדברי הגה"ק בעל "כלי יקר" זיע"א:

¹⁵² בראשית, טו' - יג'.

י'ומהרי"א פירש¹⁵³, שְׁנַתְּוֹסְפוּ לָהֶם ל' שנה בחטאם, כי היו ישראל במצרים
רעים וחטאים!

כמו שנאמר ביחזקאל¹⁵⁴, וְאֹדַע לָהֶם בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וְגו', וְאָמַר אֱלֹהִים אִישׁ
שְׁקוּצֵי עֵינָיו הַשְּׁלִיכוּ¹⁵⁵.

ולי נראה, להוסיף ולומר -

שתוספת זמן זה¹⁵⁶, בא להם, לפי שרבים המה עמי הארץ, אשר לא רצו לצאת
כלל ממצרים,

שהרי, בעבור זה מתו ד' חלקים, ב-ג' ימי אפילה¹⁵⁷.

וראיה לזה -

מהא שנאמר¹⁵⁸, יוֹמוֹשֵׁב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָשְׁבוּ בְּמִצְרַיִם, כל אריכות זה למה לי,

כי היה לו לומר, יוֹמוֹשֵׁב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם, שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְאַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה?

אלא, שרצונו לומר: שהקדוש ברוך הוא אמר לאברהם, כִּי גַר יִהְיֶה זְרַעְךָ¹⁵⁹,

גַּרִים, ולא תושבים,

וְהָמָּה לְשׂוֹאָה יִבְקָשׁוּ¹⁶⁰, להיות תושבים בארץ, ולא לצאת משם,

¹⁵³ הוא זקני הגה"ק רבינו דון יצחק אברבנאל זיע"א.

¹⁵⁴ כ' - ה'.

¹⁵⁵ כ' - ז'.

¹⁵⁶ היינו:

תוספת הזמן של שלושים שנה.

¹⁵⁷ על מאמר הכתוב (שמות, יג' - יח'), "וַיֹּסֶב אֱלֹהִים אֶת הָעָם דֶּרֶךְ הַמִּדְבָּר יָם סוּף, וְחֲמִשִּׁים עָלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל
מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם", כתב רש"י הקדוש:

"מחומשים, אחד מחמשה יצאו, וארבעה חלקים מתו בשלושת ימי אפילה".

¹⁵⁸ שמות, יב' - מ'.

¹⁵⁹ בראשית, טו' - יג'.

¹⁶⁰ תהילים, סג' - י'.

זהו שכתוב ¹⁶¹, 'אָשֶׁר יָשְׁבוּ בְּמִצְרַיִם'.

רצונו לומר: אותן בני ישראל, אשר ישבו להם ישיבה של קבע, כתושבים, בארץ מצרים, המה גרמו אל מספר תל' שנה, כי בעבורם נתארך הקץ, עד שלבסוף נתרצו לצאת, חלק חמישי לפחות.

ויובן מזה -

שלא היתה ישיבתם שמה תל' שנה, אלא ישיבתם שמה, כתושבים, גרם מספר תל' ".

ובביאור העניין, כתב הגה"ק רבינו אברהם חיים שור זיע"א ¹⁶² :

"ונראה לפרש -

לפי שהיה נגזר על ישראל, שיהיו משועבדים במצרים, ארבע מאות ושלשים שנה,

כמו שנאמר ¹⁶³, 'וַיְהִי מִקֵּץ שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְאַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה ... יָצְאוּ כָּל צְבָאוֹת ה' וְגוֹמֵר,

וכמו שכתב הרמב"ן שם.

ועיקר שיעבודן של ישראל, לא היה אלא שמונים ושש שנה משנולדה מרים,

דלהכי נקראת 'מרים', על שם - 'וַיִּמְרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם' ¹⁶⁴, כדאיתא ב-'מדרש חזיתי' ¹⁶⁵.

נמצא, שלא נשתעבדו, אלא חלק חמישית ממה שהיה נגזר עליהם,

דחמשה פעמים פו', עולה תל' ¹⁶⁶.

¹⁶¹ שמות, יב' - מ'.

¹⁶² בספרו הקדוש "תורת חיים", (חולין, צב' ע"א).

¹⁶³ שמות, יב' - מא'.

¹⁶⁴ שמות, א' - יד'.

¹⁶⁵ שיר השירים רבה, פרשה ב', א' (יא'), ד"ה "פי הנה הסתמו".

ומהאי טעמא, היה בא שר של מצרים לעכב על ישראל,

שנאמר ¹⁶⁷, 'וְהִנֵּה מִצְרַיִם נֹסְעֵ אַחֲרֵיהֶם', כדאיתא במדרש ¹⁶⁸.

לפי שבא בטענה, שעדיין לא נגמר זמן שיעבודן!

ומהאי טעמא נמי, לא רצה הים לקרוע מתחילה, כיון דאכתי לא נשלם זמן

שנקבע להן!

ונראה -

דהיינו, כשחזרו המרגלים, אמרו ¹⁶⁹, 'עָמַלְק יוֹשֵׁב בְּאֶרֶץ הַנֶּגֶב, וְהַחֲתִי וְהַיְבוּסִי וגומר,

אמרו ישראל ¹⁷⁰, 'נִתְּנָה רֹאשׁ, וְנִשׁוּבָה מִצְרַיִמָּה'.

וכי שוטים היו, לחזור ולהיות משועבדים לפרעה?

אלא, לפי שלא נשתעבדו שם, כי אם חלק חמישית,

היו מסופקים בו במשה, שמא הוציאן מעצמו,

שאלו הוציאן ברשותו של מקום, לא היו עמלק ושאר עובדי כוכבים יושבין

ושומרין עליהן להורגן,

וחששו, שלא יגיע להן, כאשר הגיע לבני אפרים שמיהרו את הקץ, ונהרגו ¹⁷¹,

¹⁶⁶ הייבן:

באשר קושי השיעבוד, היה רק פו' שנים,

אם כן, הם נטלו בחלקם רק חלק אחד מתוך חמש.

שכן, ה' פעמים פו', עולה בגימטריא למניין תל'.

¹⁶⁷ שמות, יד' - י'.

¹⁶⁸ "ילקוט שמעוני", (פרשת "שמות", רמז רמא').

¹⁶⁹ במדבר, יג' - כט'.

¹⁷⁰ במדבר, יד' - ד'.

¹⁷¹ סנהדרין, צב' ע"ב.

לכך, רצו לחזור למצרים, ולהיות משועבדים, עד תשלום תל' שנה.
והנה, ידוע, כי חלומותיהן דשר המשקה והאופה, מאת ה' היתה זאת -
כדי שיגיע הרווחה ליוסף הצדיק בפתרון, כי הגיע השעה שיצא למלוך מיד, לולי
שאמר לשר המשקים 'כי אם זכרתני אֶתְּךָ' ¹⁷²,
וכיוון דעיקר חלומותיהן לטובתו של יוסף הוה, שימלוך על ידיהן,
ועל ידי כן, יבואו שמה יעקב ובניו,
לקיים מה שנאמר ¹⁷³, 'כי גר יהיה זרְעֶךָ וגו'.
לכך, הראה לו הקדוש ברוך הוא אז, בחלומו של שר המשקים, את כל הקורות
אשר יגיע על ידו לבני ישראל, עד שיצאו ממצרים,
והודיעו נמי, מהירות הקץ.
והיינו דאיתא במדרש רבה שם ¹⁷⁴: אָמַר לוֹ, אֶתְּ בְּשִׁרְתְּנִי בְּשׁוֹרָה טוֹבָה, אֶף אֲנִי
אֶבְשָׂרְךָ בְּשׁוֹרָה טוֹבָה - בְּעוֹד שְׁלֹשֶׁת יָמִים וכו' ¹⁷⁵,
דיוסף, הבין, דעיקר חלומו לא בא אלא בשבילו, לבשרו טובתו של ישראל,
משום, דהוה קשיא ליה, ייתורא דחלום למה ליה?
דהוה מצי למימר: והנה שלשה שריגים ענבים לפני, וכוס פרעה בידי, ואשחט וגו'.
ומדנקט, 'וְהִנֵּה גֶפֶן לְפָנָי' ¹⁷⁶ ... 'וְהִיא כְּפֶרֶחַת עֹלְתָה נְצָה, הַבְּשִׁילוֹ אֲשֶׁפְלִתֶיהָ עֲנָבִים'
¹⁷⁷,

¹⁷² בראשית, מ' - יד'.

ועיין עוד בפירוש רש"י הקדוש, שם.

¹⁷³ בראשית, טו' - יג'.

¹⁷⁴ בראשית רבה, פרשה פח', ה'.

¹⁷⁵ בראשית, מ' - יג'.

¹⁷⁶ בראשית, מ' - ט'.

¹⁷⁷ בראשית, מ' - י'.

שאינן כל זה לעניין שר המשקים, ודאי לבשרו ולהודיעו כל הקורות הוא בא, שיבואו ישראל הנמשלים לגפן מצרימה, להיות משועבדים לפרעה, ולהכי המשילן עתה לגפן, לומר לו: מה גפן זה דורכין אותו ובוועטין בו, ואחר זמן הוא עולה על שולחן מלכים. כך ישראל יהיו משועבדים שמה בעבודת פרך, והכל יהיו דורסין עליהן,

כמה שכתוב ¹⁷⁸, 'עוֹדֶךָ מִסְתוֹלֵל בְּעַמִּי, מלשון דרך סלולה.

ואחרי כן, יעלו למדריגה העליונה, להיות כמלכים,

כמה שכתוב ¹⁷⁹, 'וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי מִמְלֶכֶת פְּהַנִּים'.

והכי איתא בהדיא, במדרש פרשת בחוקותי ¹⁸⁰, דמהאי טעמא נמשלו ישראל לגפן.

ובא נמי, להודיעו מהירות הקץ -

ולהכי נאמר לו ¹⁸¹, 'וְהִיא כְּפָרַחַת עֲלֵתָה נֹצָה, הַבְּשִׁילוֹ אֶשְׁכְּלֶתֶיךָ',

שכל זה, למהירות העניין,

כדאמר במדרש ¹⁸², 'וְגִפְנֵי שְׁהַפְרִיחָהּ, מִיַּד הַנֹּצָה. עֲנָבִים שֶׁהִנְצוּ, מִיַּד בְּשָׁלוֹ'.

ומדנאמר לו - 'כוס' 'כוס', ארבע זימנן ¹⁸³,

¹⁷⁸ שמות, ט' - יז'.

¹⁷⁹ שמות, יט' - ו'.

¹⁸⁰ ויקרא רבה, פרשה לו' - ב'.

¹⁸¹ בראשית, מ' - י'.

¹⁸² בראשית רבה, פרשה פח', ה'.

¹⁸³ היינו:

"וְכֹס פְּרָעָה בִּידֵי, וְאֶקַּח אֶת הָעֲנָבִים, וְאֶשְׁחַט אֹתָם אֶל כּוֹס פְּרָעָה, וְאֶתֵּן אֶת הַכּוֹס עַל כַּף פְּרָעָה", (בראשית, מ' - יא').

"בְּעוֹד שְׁלֹשֶׁת יָמִים, יֵשֵׁא פְּרָעָה אֶת רֹאשָׁהּ, וְהִשִּׁיבָהּ עַל כַּנָּף, וְנִתְּתָה כּוֹס פְּרָעָה בִּידוֹ, כַּמְשַׁפֵּט הַרְאִשׁוֹן אֲשֶׁר הָיִיתָ מְשֻׁקָּהוּ", (בראשית, מ' - יג').

דבחד זימנא הוה סגי, דהוה מצי למימר: וכוס פרעה בידי, ואשחט אותם אל תוכו, ואתן אותנו על כף פרעה,
הבין יוסף, דבהא נמי לבשרו הוא בא, לפרש דקרא, שבא להודיע מהירות הקץ,
וקאמר, שכל כך ימהר הקדוש ברוך הוא את הקץ, עד שיהא ראוי להן לישראל
לשתות בשביל כך ארבע כוסות,
לפי שהכוס רְמַז לישועה, שנאמר ¹⁸⁴, 'כּוֹס יְשׁוּעוֹת אֶשָּׂא'.
וְרַמַּז לוֹ, שיחסר משיעבודן ארבעה חלקים, ולא ישתעבדו אלא חמישית,
לכך, ראוי להן לשתות ארבע כוסות ישועות, על ארבע חלקי ישועות.
אף על גב, דבחלומו דשר המשקה, לא נאמרו 'כּוֹס' 'כּוֹס', אלא שלושה פעמים ¹⁸⁵,
ופעם רביעית, אמר לו יוסף בפתרונו ¹⁸⁶ ?
יש לומר: כיון דשר האופים ראה בחלומו פתרונו דשר המשקים, כדאיתא במדרש
רבה ¹⁸⁷, לכך, גם פתרונו שייך לחלומו, ועולה למניין.
והשתא, ניחא מה שקבעו חכמינו ז"ל ¹⁸⁸, ארבע כוסות בליל פסח נגד ארבע
כוסות הללו,
שהרי, כל עיקר ארבע כוסות הללו, לא נאמרו אלא בשביל כן. כדפירשתי.

¹⁸⁴ תהילים, קטז' - יג'.

¹⁸⁵ היינו:

"כּוֹס פְּרֵעָה בְּיָדִי, וְאֶקַּח אֶת הַעֲנָבִים, וְאֶשְׁחַט אֹתָם אֶל כּוֹס פְּרֵעָה, וְאֶתְּנֶנּוּ אֶת הַכּוֹס עַל כַּף פְּרֵעָה", (בראשית, מ' - יא').

¹⁸⁶ היינו:

"בְּעוֹד שְׁלֹשֶׁת יָמִים, יֵשֶׁא פְּרֵעָה אֶת רֹאשָׁהּ, וְהַשִּׁבְרָה עַל כַּנֶּה, וְנִתְּנָה כּוֹס פְּרֵעָה בְּיָדוֹ, כַּמְשָׁפֵט הַרְאִשׁוֹן אֲשֶׁר הָיִיתָ מְשַׁקְּהוּ", (בראשית, מ' - יג').

¹⁸⁷ בראשית רבה, פרשה פח', ד'.

¹⁸⁸ ירושלמי, מסכת פסחים, פרק י' הלכה א', (דף סח' ע"ב).

ונראה, דלהכי כתיב 'וְכֹס פְּרֵעָה בְּיָדַי'¹⁸⁹, ולא כתיב 'וגביע פרעה', כמו שנאמר גבי יוסף 'וְיָאֵת גְּבִיעַי'¹⁹⁰,

רְמֵז, למה שפירשתי, 'כוס' בגימטריא שמונים וששה,

וכתיב 'כוס' ארבע זימנין¹⁹¹, רמז, שיחסר מן השיעבוד פו' שנים - ארבע זימנין.
ושמא, להכי כתובים ארבע לשונות של גאולה, 'וְהוֹצֵאתִי'¹⁹², 'וְהִצַּלְתִּי'¹⁹³,
'וְנִצַּחְתִּי'¹⁹⁴, 'וְלִקַּחְתִּי'¹⁹⁵,

כנגד ד' חלקים, שנגאלו ממנו.

ולהכי כתיב 'וְחִמְּשִׁים עָלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל'¹⁹⁶, **מְחַמְּשִׁים,**

¹⁸⁹ בראשית, מ' - יא'.

¹⁹⁰ בראשית, מד' - ב'.

¹⁹¹ היינו:

"וְכֹס פְּרֵעָה בְּיָדַי, וְאָקַח אֶת הָעֲנָבִים, וְאֶשְׁחַט אֹתָם אֶל כֹּס פְּרֵעָה, וְאָתַן אֶת הַכֹּס עַל כַּף פְּרֵעָה", (בראשית, מ' - יא').

"בְּעוֹד שְׁלֹשֶׁת יָמִים, יֵשֵׂא פְּרֵעָה אֶת רֹאשָׁהּ, וְהִשִּׁיבָהּ עַל כַּנָּף, וְנִתְּנָה כֹּס פְּרֵעָה בְּיָדוֹ, כַּמִּשְׁפָּט הַרְאִשׁוֹן אֲשֶׁר הָיְתָה מִשְׁקֵהוּ", (בראשית, מ' - יג').

¹⁹² שמות, ו' - ו'.

"לֵכֵן אָמַר לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנִי יְהוָה, וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מִמִּצְרַיִם, וְהִצַּלְתִּי אֶתְכֶם מֵעַבְדֹתָם, וְגִאלְתִּי אֶתְכֶם בְּזְרוּעַ נְטוּיָה וּבִשְׁפָטִים גְּדִלִים".

¹⁹³ שמות, ו' - ו'.

"לֵכֵן אָמַר לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנִי יְהוָה, וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מִמִּצְרַיִם, וְהִצַּלְתִּי אֶתְכֶם מֵעַבְדֹתָם, וְגִאלְתִּי אֶתְכֶם בְּזְרוּעַ נְטוּיָה וּבִשְׁפָטִים גְּדִלִים".

¹⁹⁴ שמות, ו' - ו'.

"לֵכֵן אָמַר לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנִי יְהוָה, וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מִמִּצְרַיִם, וְהִצַּלְתִּי אֶתְכֶם מֵעַבְדֹתָם, וְגִאלְתִּי אֶתְכֶם בְּזְרוּעַ נְטוּיָה וּבִשְׁפָטִים גְּדִלִים".

¹⁹⁵ שמות, ו' - ז'.

"וְלִקַּחְתִּי אֶתְכֶם לִי לְעַם, וְהָיִיתִי לְכֶם לֵאלֹהִים, וְיִדְעַתֶּם כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הַמּוֹצִיא אֶתְכֶם מִמִּצְרַיִם מִמִּצְרַיִם מִמִּצְרַיִם".

שלא נשתעבדו, אלא חלק חמישית.

ולפי מה שפירשתי, נראה -

דהיינו הא דכתיב בפרשת ויגש¹⁹⁷, 'לָמָּה נְמוּת לְעֵינֶיךָ, גַּם אֲנַחְנוּ גַּם אֲדַמְתֵנוּ, קָנָה אֶתְנוּ וְאֶת אֲדַמְתֵנוּ בְּלֶחֶם, וְנִהְיָה אֲנַחְנוּ וְאֲדַמְתֵנוּ עֲבָדִים לְפָרְעָה, וְתוֹן זָרַע וְנִחְיָה וְלֹא נְמוּת, וְהָאֲדָמָה לֹא תִשָּׂם. וַיִּקֶן יוֹסֵף אֶת כָּל אֲדָמַת מִצְרַיִם לְפָרְעָה, כִּי מָכְרוּ מִצְרַיִם אִישׁ שָׂדֵהוּ, כִּי חִזַּק עֲלֵהֶם הָרָעָב, וַתְּהִי הָאָרֶץ לְפָרְעָה. וְאֶת הָעָם הֶעֱבִיר אֶתוֹ לְעָרִים, מִקְצָה גְבוּל מִצְרַיִם וְעַד קֶצֶהוּ. רַק אֲדָמַת הַכֹּהֲנִים לֹא קָנָה, כִּי חֹק לַכֹּהֲנִים מֵאֵת פָּרְעָה, וְאָכְלוּ אֶת חֶקֶם אֲשֶׁר נָתַן לָהֶם פָּרְעָה, עַל כֵּן לֹא מָכְרוּ אֶת אֲדָמַתָם. וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל הָעָם, הֵן קָנִיתִי אֶתְכֶם הַיּוֹם וְאֶת אֲדָמַתְכֶם לְפָרְעָה, הֲאֵל לָכֶם זָרַע וַיִּזְרְעוּ אֶת הָאֲדָמָה. וְהָיָה בְּתַבּוּאוֹת, וַנִּתְתֶם חֲמִישִׁית לְפָרְעָה, וְאַרְבַּע הַיָּדָת יִהְיֶה לָכֶם לְזָרַע הַשָּׂדֶה, וְיִלְאָכְלְכֶם, וְלֹאֲשֶׁר בְּבִתְיֶכֶם, וְלֹאֲכָל לְטַפְכֶם.'

ויש לתמוה: דמאי קא משמע לן הכתוב בכל זה? ...

ונראה, דכולה עניינא, להכי נכתב, 'וְאֶת הָעָם הֶעֱבִיר אֶתוֹ לְעָרִים'¹⁹⁸ כדאמרן¹⁹⁹,
שלא יאמרו לישראל גולים אתם.

וכי היכי שלא יאמרו מצרים לישראל, עבדים משועבדים אתם לפרעה,

לכך, קנאן לעבדים,

דישראל עבדים לפרעה הוּוּ ולא למצרים, דמצרים גופייהו עבדים לפרעה היו,

כדפירש רש"י ז"ל בפרשת יתרו²⁰⁰, גבי 'אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם, מִבֵּית עֲבָדִים'²⁰¹.

¹⁹⁶ שמות, יג' - יח'.

¹⁹⁷ בראשית, מז', יט' - כד'.

¹⁹⁸ בראשית, מז' - כא'.

¹⁹⁹ חולין, ס' ע"ב.

²⁰⁰ שמות, כ' - ב'.

²⁰¹ וזה לשון קודשו:

"עבדים למלך היו, ולא עבדים לעבדים".

ולפי שראה יוסף, בחלומו של שר המשקים, שעתידי הקדוש ברוך הוא לוותר להן לישראל ד' חלקים משיעבודן, כדפירשתי,

לכך, יוסף נמי, היה נראה לו לוותר להם למצרים ארבעה חלקים משיעבודן, דכיוון שקנאן רק בלחם בלבד, וכמו שאמרו לו ²⁰², 'קְנֵה אֶתְּנוּ וְאֶת אֲדָמֹתֵינוּ בְּלֶחֶם',

שורת הדין, היה, שיהיו משועבדין ליתן לו כל חמשה החלקים, והוא אמר להן ²⁰³, 'וַיִּנְתְּנֵם חֲמִישִׁית לַפְּרָעָה, וְאֶרְבַּע הַיָּדָת יִהְיֶה לָכֶם', הרי שוויתר להם ארבעה חלקי השיעבוד.

ועוד נראה לומר, דלכך וויתר להן יוסף ארבעה חלקי השיעבוד - שאם יבוא שר של מצרים, ויקטרג לפני הקדוש ברוך הוא, לעתיד, כאשר יוותר להם לישראל ארבעה חלקי השיעבוד, כדאיתא במדרש ²⁰⁴, יהיה לו יתברך מקום להשיב, ויאמר לו: הרי גם לאומה שלך נחסר משיעבודן ארבעה חלקים!

שהרעב והעבדות, נגזר היה על המצריים, מפיו יתברך!

שהרי, כשמת יעקב, חזר הרעב כמות שהיה ²⁰⁵,

ויוסף, וויתר נגדם ארבעה חלקים.

והיינו דאיתא במדרש רבה ²⁰⁶, ובזוהר ²⁰⁷ -

'הֵימָּן רָאָה וַיִּנְסֵי' ²⁰⁸, מה ראה?

²⁰² בראשית, מז' - יט'.

²⁰³ בראשית, מז' - כד'.

²⁰⁴ "ילקוט שמעוני", (פרשת "שמות", רמז רמא').

²⁰⁵ תוספתא, סוטה, פרק י' הלכה ט'.

²⁰⁶ בראשית רבה, פרשה פז', ח'.

²⁰⁷ חלק ב', דף מט' ע"ב.

²⁰⁸ תהילים, קיד' - ג'.

ראה ארונו של יוסף!

דכתיב ²⁰⁹, וַיִּנָּס וַיֵּצֵא חֲחוּצָה'.

לפי שהים לא רצה לקרוע מעיקרא, בטענה שעדיין נחסרו ארבעה חלקי השיעבוד,

וכאשר ראה ארונו של יוסף, נזכר כי מידה במידה הוא!

כי היכי דיוסף וויתר להן למצריים ארבעה חלקי השיעבוד, כך וויתר הקדוש ברוך הוא לישראל ארבעה חלקי השיעבוד.

ואתי נמי שפיר, הא דכתיב ²¹⁰, 'רַק אֲדַמַּת הַפְּהָנִים לֹא קָנָה' -

לפי שצפה יוסף, שאין שבט לוי עתיד להשתעבד לפרעה, וכמו שכתב רש"י ז"ל ²¹¹, וכן איתא במדרש רבה ²¹²,

והטעם, כתב הרמב"ן ז"ל ²¹³: ומנהג בכל עם, להיות להם חכמים מורי תורתם. ולכן, הניח להם פרעה שבט לוי, שהיו חכמיהם וזקניהם. והכל סיבה מאת ה'.

ולפי זה, היה לו מקום לעוז"א ²¹⁴, לטעון לפניו יתברך: שְׁגֹזֵר וְאָמַר 'כִּי גֵר יִהְיֶה זְרָעֲךָ' ²¹⁵, סתמא, ומשמע דשבט לוי נמי בכלל!?

²⁰⁹ בראשית, לט' - יב'.

²¹⁰ בראשית, מז' כב'.

²¹¹ שמות, ה' - ד'.

²¹² שמות רבה, פרשה ה', טז'.

²¹³ שמות, ה' - ד'.

²¹⁴ במסכת בבא בתרא (עד' ע"א), איתא:

ששמו של שרו של ים, הוא "רהב".

ברם, בפירוש הרא"ש על התורה (שמות, יד' - כו'), מצינו:

ששמו של שרו של ים, הוא "עוזא".

²¹⁵ בראשית, טו' - יג'.

ולכך, הניח להן יוסף למצרים, גם כן מורי ענייניהן, דהיינו העובדי כוכבים ומזלות, שלא יהיו משועבדים,

ולכך, לא קנה אדמתן.

אי נמי, איפכא -

לפי שיוסף היה מוכרח להניח לעובדי כוכבים ומזלות של מצרים אדמתן, כי חוק להן מאת פרעה,

לכך, גם הוא יתברך הניח להן לישראל שבת לוי, מורי תורתנו הקדושה, שלא יהיו משועבדים לפרעה,

ולא היה שום מקום לשר מצרים לטעון כלום.

וכיוון דארבע כוסות, הן נגד ארבעה חלקים השיעבוד שנחסר להן, ניחא מה שתיקנום על היין דווקא, ולא בשאר משקים -

לפי שאותן תל' שנים, שנגזרו על ישראל להשתעבד במצרים, כדי לזכותן בחומר השיעבוד,

מזהמת הנחש הוה!

ולכך כתיב ²¹⁶, 'וַיִּזְצֹא אֶתְכֶם מִכּוּר הַבְּרָזָל מִמִּצְרַיִם', דכשם שמצרפין זהב וכסף בתוך הכור להסיר סיגן, כך נצטרפו ישראל במצרים להסיר זוהמתן.

וזוהמת הנחש, בין הוה!

כמאן דאמר ²¹⁷, עץ שאכל אדם הראשון, גפן הוה.

ולחכי, שלח יוסף לאביו יין ישן, כדאיתא במדרש ²¹⁸ -

ד- 'יין יָשׁוּן', עולה תל' ²¹⁹,

²¹⁶ דברים, ד' - כ'.

²¹⁷ ברכות, מ' ע"א.

²¹⁸ מגילה, טז' ע"ב.

²¹⁹ היינו:

רְמָזוּ, שֶׁהִגִּיעַ הַשְּׁעָה שֶׁתִּתְקַיֵּים הַגְּזִירָה, ד-תל' שנה.

וְזֶהוּ וַיִּין יְשָׁן, פִּירוּשׁ, מִזְמַן אָדָם הָרִאשׁוֹן!

וְכִיּוֹן דּוּוִיתֵר לֵהֵן אַרְבַּעַה חֲלָקֵי הַשִּׁיעֲבוּד ד'-יִין יְשָׁן, לַכֶּךְ תִּיקְנוּ אַרְבַּע כּוֹסוֹת עַל הַיִּין²²⁰.

ל. זאת תורת העוליה:

א. קהת בן לוי, נרמז באות קי של "עמלק"²²¹.

ב. המילוי של האות קי²²², הינו פו'.

ג. מילת פו', היא הַמְּכֻנֶּת כִּנְגַד פּו' נִיצוּצוֹת, אֲשֶׁר נִתְקַנּוֹת אֶדְךָ וּרְקַע עַל יַדֵּי לִימוּד הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה²²³.

ד. עניין זה, נרמז בדווקא אצל קהת, באשר כמוהו כרבקה אמנו ע"ה, שקיבל על עצמו עול תורה²²⁴, והיה בבחינת "עולם האצילות" - בחינת "שבת קודש"²²⁵.

ה. ממילא אם כן, ד' גדולי עולם: לוי, קהת, עמרם, משה. הנרמזים בראשי התיבות של "עמלק"²²⁶, מְכֻנֶּים אֶפְּ הֵם כִּנְגַד תִּיקוֹן פּו' נִיצוּצוֹת.

ו. פו' נִיצוּצוֹת, הֵינָם כִּנְגַד מִנִּיין "כּוֹס", בַּחֲנִינַת "מִידַת הַדִּין"²²⁷.

המילים "יין ישן", עולים בגימטריא 430,

שהם, כמניין ה-תל' שנים.

²²⁰ ויעוין עוד בדברי רבינו זיע"א, שהאריך והרחיב לבאר עוד בעניין נשגב זה.

²²¹ וכמו שנתבאר לעיל באות ז'.

²²² היינו:

כאשר נכתוב את האות ק', במילוי, כזה: קַפּ.

²²³ וכמו שנתבאר לעיל באות ו'.

²²⁴ וכמו שנתבאר לעיל באות ד'.

²²⁵ וכמו שנתבאר לעיל באות ג'.

²²⁶ וכמו שנתבאר לעיל באות ז'.

²²⁷ וכמו שנתבאר לעיל באות ט'.

- ז. כאשר נכפיל ך' פעמים - של ך' גדולי עולם אלו, ב-פוי ניצוצות, יעלה הכל כמניין 344, מניין שמד' שנים, בהם לא היה השיעבוד בפועל ²²⁸.
- ח. על כן, בכוח עסק תורתם, להכניע את כוחו של עמלק, המקטרג בכל עת על עם ישראל.
- ט. הוא עניין "ראשית גוים עמלק" ²²⁹, אשר מתבטל כוחו, בזכותם כי רבה. ברם, "ואתחיתו עדי אבד" ²³⁰, בזמן שזרעם אחריהם, נחלש מדברי התורה הקדושה ²³¹, וממילא, אינו מאסף את פו' ניצוצות הקדושה ²³², ואזי, חלילה וחס, מיתה באה לעולם.
- י. מחמת ש-ג' פעמים הוא עניין "חזקה", חזרה התורה הקדושה - בפרשתן ג' פעמים, על כך שמניינו של שבט לוי אינו כְּשֶׁל שאר בני ישראל ²³³ : שכן, שבט לוי, אשר עסקו בדברי התורה הקדושה, לא השתעבדו במצרים ²³⁴, ומחמת שכל אחד ואחד שייך בבחינתם ²³⁵, אזי, הרי הוא מרחיק מעל עצמו את עול השיעבוד, אשר רוצה לעורר המקטרג ²³⁶.
- יא. על כן, "יקרה היא מפנינים" ^{237 238} :

²²⁸ וכמו שנתבאר לעיל באות ט'.

²²⁹ במדבר, כד' - כ'.

²³⁰ במדבר, כד' - כ'.

²³¹ וכמו שנתבאר לעיל באות ז'.

²³² וכמו שנתבאר לעיל באות ו'.

²³³ וכמו שנתבאר לעיל באות ב'.

²³⁴ כן כתב אדונינו הרמב"ם זיע"א, (בפרק יג' מהלכות שמיטה ויובל הלכה יג').

²³⁵ כן כתב אדונינו הרמב"ם זיע"א, (בפרק יג' מהלכות שמיטה ויובל הלכה יג').

²³⁶ וכמו שנתבאר לעיל באות ט'.

²³⁷ משלי, ג' - טו'.

כי רק על ידה, נחשב האדם, ל-בר כבוד ומעלה.

והנה, כתב הגה"צ רבי רחמים נאהורי זיע"א²³⁹ :

"כלתה ונכספה נפשי, למצוא אדם,

אשר יתאם לו שם אדם.

עוד לא מצאתיו לאותו אדם,

הלוואי והייתי אותו אדם.

אז בחלומי, והנה אמר לי אדם,

זאת תורת האדם, אם באוהל ימות האדם, אז יתאם לו שם אדם".

יתן ה' יתברך, ונזכה להיות בכלל זה. אמן.

²³⁸ וכמו שנתבאר לעיל באות ה'.

²³⁹ שימש כרבה של העיר בון במדינת אלג'יר, ולאחר מכן, כרבה של העיר פריז שבמדינת צרפת.

מכתב זה, הובא בסוף ספרו שו"ת "רחמיך רבים",

ונכתב בשעתו, כמכתב חיזוק, לתלמידו כבנו, מו"ר הגה"צ רבי יהושע ברכץ שליט"א, ראש מוסדות "ישיבת עץ חיים ליוצאי צרפת" - בעיר בני ברק.

לרפוא"ש

הרב רפאל פנחס בן מרים רמו

רפאל מנחם בן רות רדואה

הרב יוסף בן רחל

חיים נתן צבי בן שרה

מרדכי בן רינה

מאיר בן נעמי

אליהו לוזון בן גד

~~~~~

שושנה סולטנה בת מרים

שרה בת סוליקא

דינה בת סוליקא

אסתר בת תמר

שרית בת גילה

פאני פרחה בת רחל

"וְצַתְתִּי לָהֶם בְּבֵיתִי וּבְזוּמַתִּי יָד וְשֵׁם"

- הגה"ק רבי רפאל משה אלבאז בן רבי שמואל זיע"א
- הגה"צ רבי דוד מסעוד עובדיה בן אסתר זיע"א
- הגה"צ רבי חיים וואלקין בן צביה זיע"א
- הגה"צ רבי משה איבגי בן אסתר זיע"א
- רבי אברהם איבגי בר רחמה זצ"ל
- רבי שלום איבגי בר רחמה זצ"ל
- צורי (צורישדי) גניש ז"ל בן יולנדה תחי'
- אפרים (אפי) ביתן בן קונפיטה ז"ל
- משה חיון בר קוקה ז"ל
- דב לוסטרניק בר אביבה ז"ל
- ~~~
- הצדקת מזל טוב אלבאז (לבית סודרי) בת רבקה ע"ה
- הצדקת מרים רמו עובדיה בת אסתר ע"ה
- הצדקת ברוריה מויאל בת חוה ע"ה
- זוהרה פרץ (לבית כהן) בת רחל ע"ה
- מזל טוב סיגלר (לבית עובדיה) בת זוהרה ע"ה
- רחל עמוס (לבית מלכה) בת אסתרלייה ע"ה
- רבקה סימוני ע"ה (לבית איבגי) בת הרבנית שרה שתחי'
- אליס חוה עישה לוי (לבית סיבוני) בת גרסיה ע"ה
- אריקה ביננבאוס ע"ה (לבית פינקסוביץ) בת יוסף וברטה שיחי'
- חנה אילוז בת פרחא ע"ה
- איילה בת נעמי ע"ה

לעילוי נשמתם הטהורה

של הקדושים אשר נרצחו על קידוש ה'

בחג "שמחת-תורה" תשפ"ד